ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ തൃതീയസ്കന്ധേ അഷ്ടാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ തൃതീയസ്കന്ധേ അഷ്ടാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച
യോഗസ്യ ലക്ഷണം വക്ഷ്യേ സബീജസ്യ നൃപാത്മജേ ।
മനോ യേനൈവ വിധിനാ പ്രസന്നം യാതി സത്പഥം ॥ **1** ॥

സ്വധർമാചരണം ശക്ത്യാ വിധർമാച്ച നിവർതനം ।
ദൈവാൽലബ്ധേന സന്തോഷ ആത്മവിച്ചരണാർചനം ॥ **2** ॥

ഗ്രാമ്യധർമനിവൃത്തിശ്ച മോക്ഷധർമരതിസ്തഥാ ।
മിതമേധ്യാദനം ശശ്വദ്വിവിക്തക്ഷേമസേവനം ॥ **3** ॥

അഹിംസാ സത്യമസ്തേയം യാവദർഥപരിഗ്രഹഃ ।
ബ്രഹ്മചർയം തപഃ ശൗചം സ്വാധ്യായഃ പുരുഷാർചനം ॥ **4** ॥

മൗനം സദാഽഽസനജയഃ സ്ഥൈര്യം പ്രാണജയഃ ശനൈഃ ।
പ്രത്യാഹാരശ്ചേന്ദ്രിയാണാം വിഷയാൻമനസാ ഹൃദി ॥ **5** ॥

സ്വധിഷ്ണ്യാനാമേകദേശേ മനസാ പ്രാണധാരണം ।
വൈകുംഠലീലാഭിധ്യാനം സമാധാനം തഥാഽഽത്മനഃ ॥ **6** ॥

ഏതൈരൻയൈശ്ച പഥിഭിർമനോ ദുഷ്ടമസത്പഥം ।
ബുദ്ധ്യാ യുഞ്ജീത ശനകൈർജിതപ്രാണോ ഹ്യതന്ദ്രിതഃ ॥ **7** ॥

ശുചൗ ദേശേ പ്രതിഷ്ഠാപ്യ വിജിതാസന ആസനം।
തസ്മിൻ സ്വസ്തി സമാസീന ഋജുകായഃ സമഭ്യസേത് ॥ **8** ॥

പ്രാണസ്യ ശോധയേൻമാർഗം പൂരകുംഭകരേചകൈഃ।
പ്രതികൂലേന വാ ചിത്തം യഥാ സ്ഥിരമചഞ്ചലം ॥ **9** ॥

മനോഽചിരാത്സ്യാദ്വിരജം ജിതശ്വാസസ്യ യോഗിനഃ।
വായ്വഗ്നിഭ്യാം യഥാ ലോഹം ധ്മാതം ത്യജതി വൈ മലം ॥ **10** ॥

പ്രാണായാമൈർദഹേദ്ദോഷാൻ ധാരണാഭിശ്ച കിൽബിഷാൻ।
പ്രത്യാഹാരേണ സംസർഗാൻ ധ്യാനേനാനീശ്വരാൻ ഗുണാൻ ॥ **11** ॥

യദാ മനഃ സ്വം വിരജം യോഗേന സുസമാഹിതം।
കാഷ്ഠാം ഭഗവതോ ധ്യായേത്സ്വനാസാഗ്രാവലോകനഃ ॥ **12** ॥

പ്രസന്നവദനാംഭോജം പദ്മഗർഭാരുണേക്ഷണം।
നീലോത്പലദലശ്യാമം ശംഖചക്രഗദാധരം ॥ **13** ॥

ലസത്പങ്കജകിഞ്ജൽകപീതകൗശേയവാസസം।
ശ്രീവത്സവക്ഷസം ഭ്രാജത്കൗസ്തുഭാമുക്തകന്ധരം ॥ **14** ॥

മത്തദ്വിരേഫകലയാ പരീതം വനമാലയാ।
പരാർധ്യഹാരവലയകിരീടാംഗദനൂപുരം ॥ **15** ॥

കാഞ്ചീഗുണോൽലസച്ഛ്രോണിം ഹൃദയാംഭോജവിഷ്ടരം।
ദർശനീയതമം ശാന്തം മനോനയനവർധനം ॥ **16** ॥

അപീച്യദർശനം ശശ്വത്സർവലോകനമസ്കൃതം।
സന്തം വയസി കൈശോരേ ഭൃത്യാനുഗ്രഹകാതരം ॥ **17** ॥

കീർതൻയതീർഥയശസം പുൺയശ്ലോകയശസ്കരം।
ധ്യായേദ്ദേവം സമഗ്രാംഗം യാവന്ന ച്യവതേ മനഃ ॥ **18** ॥

സ്ഥിതം വ്രജന്തമാസീനം ശയാനം വാ ഗുഹാശയം।
പ്രേക്ഷണീയേഹിതം ധ്യായേച്ഛുദ്ധഭാവേന ചേതസാ ॥ **19** ॥

തസ്മിൻ ലബ്ധപദം ചിത്തം സർവാവയവസംസ്ഥിതം।
വിലക്ഷ്യൈകത്ര സംയുജ്യാദംഗേ ഭഗവതോ മുനിഃ ॥ **20** ॥

സഞ്ചിന്തയേദ്ഭഗവതശ്ചരണാരവിന്ദം
വജ്രാങ്കുശധ്വജസരോരുഹലാംഛനാഢ്യം।
ഉത്തുംഗരക്തവിലസന്നഖചക്രവാല -
ജ്യോത്സ്നാഭിരാഹതമഹദ്ധൃദയാന്ധകാരം ॥ **21** ॥

യച്ഛൗചനിഃസൃതസരിത്പ്രവരോദകേന
തീർഥേന മൂർധന്യധികൃതേന ശിവഃ ശിവോഽഭൂത്।
ധ്യാതുർമനഃശമലശൈലനിസൃഷ്ടവജ്രം
ധ്യായേച്ചിരം ഭഗവതശ്ചരണാരവിന്ദം ॥ **22** ॥

ജാനുദ്വയം ജലജലോചനയാ ജനൻയാ
ലക്ഷ്മ്യാഖിലസ്യ സുരവന്ദിതയാ വിധാതുഃ।
ഊർവോർനിധായ കരപല്ലവരോചിഷാ യത്
സംലാലിതം ഹൃദി വിഭോരഭവസ്യ കുർയാത് ॥ **23** ॥

ഊരൂ സുപർണഭുജയോരധിശോഭമാനാ -
വോജോനിധീ അതസികാകുസുമാവഭാസൗ।
വ്യാലംബി പീതവരവാസസി വർതമാന -
കാഞ്ചീകലാപപരിരംഭി നിതംബബിംബം ॥ **24** ॥

നാഭിഹ്രദം ഭുവനകോശഗുഹോദരസ്ഥം
യത്രാത്മയോനിധിഷണാഖിലലോകപദ്മം।
വ്യൂഢം ഹരിൻമണിവൃഷസ്തനയോരമുഷ്യ
ധ്യായേദ് ദ്വയം വിശദഹാരമയൂഖഗൗരം ॥ **25** ॥

വക്ഷോഽധിവാസമൃഷഭസ്യ മഹാവിഭൂതേഃ
പുംസാം മനോനയനനിർവൃതിമാദധാനം ।
കംഠം ച കൗസ്തുഭമണേരധിഭൂഷണാർഥം
കുർയാൻമനസ്യഖിലലോകനമസ്കൃതസ്യ ॥ **26** ॥

ബാഹൂംശ്ച മന്ദരഗിരേഃ പരിവർതനേന
നിർണിക്തബാഹുവലയാനധിലോകപാലാൻ ।
സഞ്ചിന്തയേദ്ദശശതാരമസഹ്യതേജഃ
ശംഖം ച തത്കരസരോരുഹരാജഹംസം ॥ **27** ॥

കൗമോദകീം ഭഗവതോ ദയിതാം സ്മരേത
ദിഗ്ധാമരാതിഭടശോണിതകർദമേന ।
മാലാം മധുവ്രതവരൂഥഗിരോപഘുഷ്ടാം
ചൈത്യസ്യ തത്ത്വമമലം മണിമസ്യ കംഠേ ॥ **28** ॥

ഭൃത്യാനുകമ്പിതധിയേഹ ഗൃഹീതമൂർതേഃ
സഞ്ചിന്തയേദ്ഭഗവതോ വദനാരവിന്ദം ।
യദ്വിസ്ഫുരൻമകരകുണ്ഡലവൽഗിതേന
വിദ്യോതിതാമലകപോലമുദാരനാസം ॥ **29** ॥

യച്ഛ്രീനികേതമലിഭിഃ പരിസേവ്യമാനം
ഭൂത്യാ സ്വയാ കുടിലകുന്തലവൃന്ദജുഷ്ടം ।
മീനദ്വയാശ്രയമധിക്ഷിപദബ്ജനേത്രം
ധ്യായേൻമനോമയമതന്ദ്രിത ഉൽലസദ്ഭ്രു ॥ **30** ॥

തസ്യാവലോകമധികം കൃപയാതിഘോര -
താപത്രയോപശമനായ നിസൃഷ്ടമക്ഷ്ണോഃ ।
സ്നിഗ്ധസ്മിതാനുഗുണിതം വിപുലപ്രസാദം
ധ്യായേച്ചിരം വിപുലഭാവനയാ ഗുഹായാം ॥ **31** ॥

ഹാസം ഹരേരവനതാഖിലലോകതീവ്ര -
ശോകാശ്രുസാഗരവിശോഷണമത്യുദാരം।
സമ്മോഹനായ രചിതം നിജമായയാസ്യ
ഭ്രൂമണ്ഡലം മുനികൃതേ മകരധ്വജസ്യ ॥ **32** ॥

ധ്യാനായനം പ്രഹസിതം ബഹുലാധരോഷ്ഠ -
ഭാസാരുണായിതതനുദ്വിജകുന്ദപങ്ക്തി।
ധ്യായേത്സ്വദേഹകുഹരേഽവസിതസ്യ വിഷ്ണോ -
ർഭക്ത്യാഽഽർദ്രയാർപിതമനാ ന പൃഥഗ്ദിദൃക്ഷേത് ॥ **33** ॥

ഏവം ഹരൗ ഭഗവതി പ്രതിലബ്ധഭാവോ
ഭക്ത്യാ ദ്രവദ്ധൃദയ ഉത്പുലകഃ പ്രമോദാത്।
ഔത്കംഠ്യബാഷ്പകലയാ മുഹുരർദ്യമാന -
സ്തച്ചാപി ചിത്തബഡിശം ശനകൈർവിയുങ്ക്തേ ॥ **34** ॥

മുക്തോശ്രയം യർഹി നിർവിഷയം വിരക്തം
നിർവാണമൃച്ഛതി മനഃ സഹസാ യഥാർചിഃ।
ആത്മാനമത്ര പുരുഷോഽവ്യവധാനമേക -
മൻവീക്ഷതേ പ്രതിനിവൃത്തഗുണപ്രവാഹഃ ॥ **35** ॥

സോഽപ്യേതയാ ചരമയാ മനസോ നിവൃത്ത്യാ
തസ്മിൻമഹിമ്ന്യവസിതഃ സുഖദുഃഖബാഹ്യേ।
ഹേതുത്വമപ്യസതി കർതരി ദുഃഖയോർയത്
സ്വാത്മൻ വിധത്ത ഉപലബ്ധപരാത്മകാഷ്ഠഃ ॥ **36** ॥

ദേഹം ച തം ന ചരമഃ സ്ഥിതമുത്ഥിതം വാ
സിദ്ധോ വിപശ്യതി യതോഽധ്യഗമത്സ്വരൂപം।
ദൈവാദുപേതമഥ ദൈവവശാദപേതം
വാസോ യഥാ പരികൃതം മദിരാമദാന്ധഃ ॥ **37** ॥

ദേഹോഽപി ദൈവവശഗഃ ഖലു കർമ യാവത്
സ്വാരംഭകം പ്രതിസമീക്ഷത ഏവ സാസുഃ।
തം സപ്രപഞ്ചമധിരൂഢസമാധിയോഗഃ
സ്വാപ്നം പുനർന ഭജതേ പ്രതിബുദ്ധവസ്തുഃ ॥ **38** ॥

യഥാ പുത്രാച്ച വിത്താച്ച പൃഥങ്മർത്യഃ പ്രതീയതേ।
അപ്യാത്മത്വേനാഭിമതാദ്ദേഹാദേഃ പുരുഷസ്തഥാ ॥ **39** ॥

യഥോൽമുകാദ്വിസ്ഫുലിംഗാദ്ധൂമാദ്വാപി സ്വസംഭവാത്।
അപ്യാത്മത്വേനാഭിമതാദ്യഥാഗ്നിഃ പൃഥഗുൽമുകാത് ॥ **40** ॥

ഭൂതേന്ദ്രിയാന്തഃകരണാത്പ്രധാനാജ്ജീവസംജ്ഞിതാത്।
ആത്മാ തഥാ പൃഥഗ്ദ്രഷ്ടാ ഭഗവാൻ ബ്രഹ്മസംജ്ഞിതഃ ॥ **41** ॥

സർവഭൂതേഷു ചാത്മാനം സർവഭൂതാനി ചാത്മനി।
ഈക്ഷേതാനന്യഭാവേന ഭൂതേഷ്വിവ തദാത്മതാം ॥ **42** ॥

സ്വയോനിഷു യഥാ ജ്യോതിരേകം നാനാ പ്രതീയതേ।
യോനീനാം ഗുണവൈഷമ്യാത്തഥാഽഽത്മാ പ്രകൃതൗ സ്ഥിതഃ ॥ **43** ॥

തസ്മാദിമാം സ്വാം പ്രകൃതിം ദൈവീം സദസദാത്മികാം।
ദുർവിഭാവ്യാം പരാഭാവ്യ സ്വരൂപേണാവതിഷ്ഠതേ ॥ **44** ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
തൃതീയസ്കന്ധേ കാപിലേയേ സാധനാനുഷ്ഠാനം
നാമാഷ്ടാവിംശോഽധ്യായഃ ॥